

УДК 811.161.2'373.611

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-2\(32\)-259-270](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-2(32)-259-270)

Денисовець Ірина Вікторівна кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри українознавства, культури та документознавства, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», м. Полтава, <https://orcid.org/0000-0002-1424-1652>

СТАНОВЛЕННЯ Й РОЗВИТОК ТЕРМІНООДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ СУФІКСОПОДІБНИХ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРИВАТОЛОГІЇ

Анотація. У статті проаналізовано тяглість процесу становлення терміноодиниць на означення суфіксоподібних структурних елементів слова (суфіксів і суфіксоїдів). Окреслено хронологічні межі функціонування цих термінів та чинники, що впливали на трансформацію їхнього змісту. На розлогому теоретичному ґрунті у працях граматистів різних періодів визначено співвідношення у вживанні питомо українського терміна з іншомовним відповідником. Відзначено, що саме активні процеси інтернаціоналізації сприяли надалі кодифікації терміна латинського походження.

З'ясовано, що становлення й закріплення терміноодиниць, які позначають суфіксоподібні форманти, розпочалося у другій половині XIX – на початку XX століття. Констатовано, що у працях того періоду афікси, які займають позицію після кореня, ще не були чітко розмежовані. Перші термінологічні позначення таких елементів слова зафіксовано в граматиці М. Осадци, де подано український термін *наросток* до синоніма латинського походження *суфікс*. На такі паралельні вживання питомих і запозичених терміноодиниць натрапляємо й у працях інших лінгвістів зазначеного періоду, зокрема: О. Партицького, О. Огоновського, С. Смаль-Стоцького і Ф. Гартнера, І. Верхратського. Установлено, що латинський термін *суфікс* все ж поступово утвердився в українському мовознавчому науковому обігу, витіснивши питомий відповідник *наросток*, що засвідчують праці П. Залозного, Г. Шерстюка, Є. Тимченка та інших граматистів.

Проаналізовано, що фундатор української дериватології І. Ковалик витлумачував термін *наросток* як синонім до терміносполуки *словотворчий суфікс*. Підкреслено роль І. Ковалика у формуванні терміноапарату системи словотвору української мови, зокрема авторське творення термінів та введення до наукового вжитку поняття «суфіксема». Констатовано, що

І. Ковалик заклав підґрунтя до вивчення структурно-семантичного потенціалу *суфіксоїдних одиниць*, у його потрактуванні як перехідних морфем між коренем і суфіксом.

Визначено, що в 1960-1980-х роках в академічній дериватології утвердився термін *афіксоїд*, що вможливило подальший розвиток новітнього вектору словотвору щодо вивчення етимологічної, структурної й семантичної природи *суфіксоїдів*. Зазначено, що в новітніх дослідженнях зі словотвору ці елементи витлумачують як окрему групу післякоренових формантів, які входять до складу неподільних похідних основ слів і зреалізують кваліфікативну функцію.

У статті загалом окреслено основні тенденції розвитку термінів на означення посткоренових структурних елементів слова, зокрема вплив міжмовних контактів, внутрішньомовні чинники й роль наукової традиції у впорядкуванні словотвірної терміносистеми. У результаті аналізу визначено ключові аспекти еволюції зазначених терміноодиниць та їхнє значення для сучасної української лінгвістики.

Ключові слова: українська дериватологія, словотвірна терміносистема, суфіксоподібні елементи, суфікс, суфіксоїд, суфіксема.

Denysovets Iryna Viktorivna Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Ukrainian Studies, Culture and Documentation Department, National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic», Poltava, <https://orcid.org/0000-0002-1424-1652>

TERMINOLOGICAL UNITS DENOTING SUFFIX-LIKE STRUCTURAL ELEMENTS IN UKRAINIAN DERIVATOLOGY FORMATION AND DEVELOPMENT

Abstract. The continuity of the process of formation of term units denoting suffix-like structural elements of a word (suffixes and suffixoids) is analyzed in the article. The chronological boundaries of the functioning of these terms and the factors that influenced the transformation of their meaning are outlined. Based on extensive theoretical ground, the correlation in the use of a specifically Ukrainian term with a foreign-language equivalent is determined in the works of grammarians of different periods. It is noted that it was the active processes of internationalization that contributed to the further codification of the term of Latin origin. It is found that the formation and consolidation of term units denoting suffix-like formants began in the second half of the 19th – early 20th centuries. It is stated that in the works of that period, affixes that occupy a position after the root were not yet clearly delimited. The first terminological designations of such word elements are recorded in the grammar of M. Osadtsa, where the

Ukrainian term *narostok* is presented to the synonym of Latin origin *suffix*. We also encounter such parallel uses of specific and borrowed terminological units in the works of other linguists of the mentioned period, in particular: O. Partytsky, O. Ogonovsky, S. Smal-Stotsky and F. Gartner, I. Verkh ratsky. It is established that the Latin term *suffix* nevertheless gradually established itself in Ukrainian linguistic scientific circulation, replacing the specific equivalent of the affix, as evidenced by the works of P. Zalozny, G. Sherstyuk, E. Tymchenko and other grammarians. It is analyzed that the founder of Ukrainian derivation I. Kovalyk interpreted the term *affix* as a synonym for the terminological group *word-forming suffix*. The role of I. Kovalyk in the formation of the terminological apparatus of the word-formation system of the Ukrainian language is emphasized, in particular the author's creation of terms and the introduction of the concept of «suffixema» into scientific use. It is stated that I. Kovalyk laid the foundation for the study of the structural and semantic potential of suffix-like units, in its treatment as transitional morphemes between the root and the suffix. It is determined that in the 1960s-1980s, the term *affixoid* was established in academic derivation, which made it possible to further develop the new vector of word formation in terms of studying the etymological, structural and semantic nature of *suffixoids*. It is noted that in the latest studies on word formation, these elements are interpreted as a separate group of post-root formants, which are part of the indivisible derivative bases of words and perform a qualifying function. It is generally outlined the main trends in the development of terms for the designation of post-root structural elements of a word, in particular the influence of interlingual contacts, intralingual factors and the role of scientific tradition in organizing the word-formation terminological system in the article. As a result of the analysis, key aspects of the evolution of the specified terminological units and their significance for modern Ukrainian linguistics are identified.

Keywords: Ukrainian derivation, word-formation terminological system, suffix-like elements, suffix, suffixoid, suffixema.

Постановка проблеми. Процеси творення, систематизація та кодифікація, пошук найбільш вдалих питомих відповідників терміноодиниць українського словотвору мають тривалу історію. У цьому контексті значну увагу варто приділити вивченню формальних та семантичних особливостей структурних елементів слів, зокрема суфіксів і суфіксоїдів, які є важливими складниками деривації, забезпечуючи гнучкість та продуктивність мови у процесах творення нових лексичних одиниць. Попри вагомі наукові напрацювання в царині української теоретичної і прикладної дериватології, історія становлення й розвитку термінів на позначення посткореневих частин слова залишається недостатньо висвітленою.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вивчення процесу формування термінів на позначення суфіксоподібних елементів в українській дериватології, що вможливить поглиблення теоретичних знань про етапність поступу системи української словотвірної термінології загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виявленню динаміки семантичних трансформацій у терміносистемі української дериватології насамперед сприяє аналіз лексикографічних праць. Зокрема, однією з перших спроб систематизації та кодифікації української лінгвістичної термінології став «Словник лінгвістичних термінів» (1957 р.) за авторством Є. Кротевича та Н. Родзевич. Наступними були видання «Словник лінгвістичних термінів» (1985 р.) за редакцією Д. Ганича й І. Олійника, перша найґрунтовніша енциклопедична праця, що висвітлює різновекторні досягнення сучасної лінгвістики «Українська мова: енциклопедія» (2000, 2004, 2007) за редакцією В. Русанівського і О. Тараненка, «Український словотвір у термінах» (2007) за авторством Л. Вакарюк і С. Панцьо, де зафіксовано й дефініції понять «суфікс» і «суфіксоїд».

Важливо зауважити, що у висвітленні питання про становлення й розвиток окремих терміносполук, варто простежити тяглість їхнього функціонування в мовознавчих наукових доробках. Зазначимо, що в українських граматичних працях до 1940-х років *суфікс* позначали терміном *наросток*. Так, на матеріалі самостійних частин мови структурно-семантичний потенціал цих післякореневих формантів різнопланово аналізували О. Курило («Уваги до сучасної української літературної мови», 1924 р.), Р. Смаль-Стоцький («Нарис словотвору прикметників української мови», 1925 р.), О. Ізюмов («Російсько-український словник» (витлумачено термін *наросток*), 1930; «Прикметникові суфікси в українській мові -астий (-ястий), -атий, -истий (-істий), -оватий, -уватий», 1936; Іменникові суфікси -ак (-як), -ар (-яр), -ач (-яч) в українській мові», 1937), О. Синявський («Норми української літературної мови», 1931 р.). Пізніше натрапляємо переважно на термін *суфікс*, зокрема в наукових розвідках таких лінгвістів: Т. Возний («Дієслівні утворення з суфіксом -ува в українській мові», 1955; «До питання про генезис і функції афіксів», 1987), Л. Гумецька («Нарис словотворчої системи української актової мови XIV – XV ст.», 1958), Л. Юрчук («Питання суфіксального словотворення дієслів», 1959 р.), Н. Клименко («Система афіксального словотворення сучасної української мови», 1973), А. Грищенко («Морфемна структура прикметника української мови (суфіксальний словотвір», 1975).

Етапною стала монографічна праця «Словотвір сучасної української літературної мови» (1979 р.), у якій колектив авторів узагальнив усі вагомі

напрацювання в царині словотвору того періоду, детально проаналізувавши особливості суфіксального іменникового, прикметникового, дієслівного й дієприкметникового словотвору.

Кінець ХХ – початок ХХІ ознаменований актуалізацією вивчення потенціалу суфіксів і суфіксоїдів у структурі різних частин мови, зокрема це відображено у дослідженнях П. Білоусенка («Історія суфіксальної системи українського іменника (назви осіб чоловічого роду)», 1993), Г. Шемет («Позиційні особливості суфіксоїдів іншомовного походження», 2005), О. Тютюнєнко («Семантика іменникових суфіксів на позначення особи в сучасній українській мові», 2015), О. Олексенко та О. Мізіної («Прикметникові деривати з нульовим суфіксом у сучасній українській мові», 2015), О. Самойленко («Суфіксоїди в українській медичній термінології», 2022).

На тепер єдиною працею, де комплексно опрацьовано й проаналізовано типові риси суфіксальної системи сучасної української мови, є монографічне дослідження Є. Карпіловської «Суфіксальна підсистема сучасної української літературної мови: будова та реалізація» (1999).

Мета статті – проаналізувати особливості становлення та розвитку терміноодиниць, що позначають суфіксоподібні структурні елементи слова (суфікси, суфіксоїди), у хронологічному й семантичному контекстах. Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі завдання: простежити етапи формування термінів на означення посткореневих афіксів в українській мовознавчій традиції; визначити своєрідність трансформацій цих терміноодиниць у розрізі сучасного українського словотвору; з'ясувати, як співвідносяться питома українські терміни з іншомовними відповідниками в теоретичних працях з дериватології.

Виклад основного матеріалу. Активізація процесу становлення терміноодиниць на означення суфіксоподібних структурних елементів слова бере свій початок з граматичних праць другої половини ХІХ – початку ХХ ст. Проте лінгвісти того періоду ще чітко не розмежовували афіксів, які у структурі слова займають позицію після кореня (теперішніх суфіксів і закінчень), тому автори часто витлумачували їх як єдине ціле.

У першому виданні граматики М. Осадци подано термін *наросток* (із синонімом *suffix*) на позначення покореневої морфемі, яка виконує роль словотворчого афікса [1, с. 162], хоч досі в українському мовознавстві вважали, що термін *наростокъ* запровадив О. Партицький [2, с. 152]. О. Горда припускає, що це був авторський новотвір [3, с. 93], оскільки подібні виокремлені частини слова автори деяких граматик попередньої доби називали «прирошеннями» [4, с. 19] або «законченіє» [5, с. 38]. Згодом М. Осадца замінив *наростокъ* терміном *оконченъе*, подавши таке його визначення: «частка», що додає сл до пнѣ, тобто основи» [1, с. 141].

Назву *наростки* зафіксовано і в граматиці О. Огоновського, яку визначено як звуки, що «ближче означають понятє слова и высказують відносини тыхъ пнѣвъ мѣжь собою, котри утворились рѣзными наростками изъ того жъ кореня» [6, с. 45].

Термін *наросток* на позначення покореневих елементів слова, услід за попередниками, використали С. Смаль-Стоцький і Ф. Гартнер, обґрунтовуючи питання словотворення. Вони зазначали, що «наростки становлять творчу силу мови: а саме через такі загально зрозумілі додатки ззаду до готових вже слів творимо з тих слів нові слова, що дістають таким чином зовсім иньші, відмінні від старих слів значіння, але все таки мають з ними якусь звязь; відтак служать наростки також і на те, аби в поняттях, виражених старими словами, зазначувати ріжні відтінки і зміни» [7, с. 34]. Цим терміном автори «Рускої граматики» позначали дві структурні частини слова – суфікс та закінчення, виокремили наростки для творення дієслів, наростки для творення іменників, наростки для творення прикметників, наростки для творення прислівників [7, с. 43; 48–55]. І. Верхратський також послуговувався терміноодиницею *наросток*, зазначаючи, «що до пнетвору згадати тут належить про наростки *аш, ош, уш*, пр. косаш (=косар), варташ (=вартівник), мясярош (=мясар) [8, с. 3]. Термін *наросток* у витлумаченні С. Смаль-Стоцького і Ф. Гартнера використали П. Залозний [9, с. 6], Г. Шерстюк [10, с. 7], Є. Тимченко [11, с. 12], В. Сімович [12, с. 107], О. Курило [13, с. 148], І. Огієнко [14, с. 243].

У 20-х рр. ХХ ст. Р. Смаль-Стоцький зробив спробу замінити *наросток* терміном *формант*, мотивуючи свою думку тим, що «наросток має в українській граматичній термінології подвійне значіння: і суфікса, і формансу (форманта)» [15, с. 6].

Латинський термін *suffix (suffixa)* зафіксовано як відповідник до *наросток* у першому виданні граматики М. Осадци [1, с. 162] та підручнику О. Огоновського [6, с. 49]. Ці чужомовні назви галицькі граматики, на думку О. Горди, запозичили в австрійського славіста Ф. Міклошича, оскільки його праці були одним з основних теоретичних джерел граматик М. Осадци та О. Огоновського [3, с. 99]. Зазначений термін, в українському графічному оформленні *суфікс*, знаходимо як відповідник до *наросток* у граматиці П. Залозного [9, с. 6]. Йому надавали також перевагу Є. Тимченко [16, с. 9] та І. Нечуй-Левицький [17, с. 130].

У середині ХХ ст. паралельність уживання обох термінів і латинського, і власне-українського походження фіксуємо у праці фундатора української дериватології І. Ковалика «Вчення про словотвір» (1958). Він подав *наросток* як синонім до терміна *словотворчий суфікс*, витлумачивши його як «післякореневу словотворчу частину слова, що здебільшого

оформляє основне лексичне значення слова» [18, с. 25]. Також мовознавець зацентрував на ширших функційних можливостях словотворчих суфіксів, адже «вони утворюють нове слово й одночасно надають йому відповідного граматичного значення, граматичної форми, змістом яких є різні граматичні категорії» [18, с. 31].

Обґрунтувавши вперше в українській дериватології явище словотвірної синонімії, І. Ковалик розглядає варіанти суфіксальних морфем як одну і ту саму словотворчу морфемну одиницю у її лексико-словотворчій функції, яку, як тип суфікса, називає, за аналогією до терміноодиниць *морфема*, *лексема*, *фонема*, терміном *суфіксема* [18, с. 48]. Пізніше І. Ковалик дещо поглибив зміст поняття «суфіксема», потрактувавши його як «загальну поняттєву величину родової ієрархії, яка словотворчо виразняється, конкретизується в процесі сполучення з відповідною словотворчою основою у тому чи тому словотворчому афіксі-омонімі» [19, с. 6]. Є. Карпіловська називає такі структурні елементи терміном *багатомірні суфікси*, що мають здатність виражати у слові кілька категорійних значень [20, с. 86].

Також І. Ковалик виформував підґрунтя для теоретизування функційного навантаження суфіксоїдних одиниць. Він установив, що почасти у складі суфіксальних засобів під час творення нових слів постають так звані *словоелементи* або *суфікси-слівця*, що виникли на сучасному етапі шляхом втрати колишнього лексичного значення останнього складника складного слова, який переходить у розряд словотворчих моделей, напр.: *-лог*, *-філ*, *-фоб*, *-вод*, *-ман* [18, с. 54].

Окрему групу в лексичному фонді української мови формують елементи іншомовного походження, які вирізняються тим, що в них повторюється корінь відповідних слів і виражається певне значення. Зазначимо, що такі лексеми постали не в результаті деривації, а були запозичені в готовому вигляді з інших мов. Ці запозичення належать до непохідних слів із подільною основою. І. Ковалик розглядав такі кінцеві основи у складі композитів, запропонувавши для їхнього найменування ще один термін – *напівсуфікси* [18, с. 48]. Згодом для означення післякореневих елементів у складі таких основ узвичаїлася терміноодиниця *суфіксоїд*.

Так, у 60–80-х роках ХХ ст. в українській дериватології з'явилося поняття афіксоїдів, для називання якого було введено і однойменний термін [21, с. 20]. І. Ковалик, констатуючи виокремлення афіксоїдів як словотворчих морфем перехідного типу, відзначав, що вони є наслідком «делексикалізації та афіксалізації, тобто переходу початкових або кінцевих частин первісно складного слова в розряд афіксів при збереженні їх

кореневості» [21, с. 20]. Водночас він наголошував на тому, що досі увагу зосереджують на їхній функційно-семантичній близькості до афіксів, ігноруючи їх генетично-семантичний зв'язок із кореневими морфемами [21, с. 20]. Тому запропонував афіксоїдом називати таку морфему, «яка одночасно функціонує в мові у ролі афікса і кореня з його загальним лексичним значенням та має паралельні синонімічні суфікси: *китаїст* – китаєзнавець, *славістика* – слов'янознавство» [21, с. 20–21].

У позиції суфіксів афіксоїди називають *суфіксоїдами*. О. Безпояско та К. Городенська констатують, що в таких одиницях дещо інша природа, ніж у суфіксів. Ці кореневі морфемні набувають функційних (словотвірних) ознак службових афіксальних морфем лише за умови їх десемантизації, а подібні перетворення відбуваються під дією в мові тенденції до розвитку афіксів із самостійних слів [22, с. 22]. На думку дослідників, процес трансформування іншомовних коренів складних слів у суфікси є досить складним, що зумовлено виразним і конкретним характером їхніх значень. Ідеться про такі елементи, як *-граф*, *-дром*, *-лог*, *-метр*, *-тек*, *-скоп*, *-філ*, *-фоб* та ін., які не зазнали цілковитої десемантизації, тому не перетворилися на суфікси [22, с. 22].

Фіксують терміноодиницю *суфіксоїд* і лексикографічні праці. Так, у словнику термінів українського словотвору за редакцією Л. Вакарюк і С. Панцьо *суфіксоїди* витлумачують як «кореневі морфемні», які використовують у функції суфіксів та займають у слові їхню позицію [23, с. 216]. До питомих українських суфіксоїдів належать: *-воз*, *-вар*, *-роб*, *-люб* та ін., уживані в назвах осіб за виконуваною дією і залежним від неї об'єктом (*водовоз*, *молоковоз*; *медовар*, *тывовар*; *винороб*, *маслороб*, *сукнороб*, *хлібороб*; *життєлюб*, *книголюб*, *правдолюб*, *сонцєлюб*), *-мір*, *-різ*, *-тис*, *-хід* – у назвах знарядь (приладів, пристроїв тощо): *водомір*; *дроворіз* *листоріз*, *металоріз*, *труборіз*; *атомохід*, *теплохід*.

Важливою етапною працею, у якій було узагальнено й суттєво поглиблено теоретико-прикладні аспекти функціонування суфіксоподібних одиниць, їхній структурно-семантичний потенціал в українській мові, стало монографічне дослідження Є. Карпіловської «Суфіксальна підсистема сучасної української літературної мови: будова та реалізація» (1999) [20]. Мовознавиця виокремлює три основні функційні типи відносно самостійних структурних післякореневих елементів у простому слові відповідно до ролі, яку вони виконують у лексемі, зокрема першу групу становлять *суфікси*, які беруть участь у процесах словотворення або формотворення і виконують дериваційну функцію. Друга група – *суфіксоїди*, що входять до складу неподільних похідних основ слів і мають кваліфікативну функцію. До третьої групи належать *суфіксальні зв'язки*, які

виконують виключно конструктивну, структурно значущу функцію. Отже, за характером функційного навантаження суфікси з процесуальною функцією протиставлені суфіксоїдам і суфіксальним зв'язкам, що характеризуються стаціонарною функцією [20, с.14]. Усі три терміноодиниці Є. Карпіловська витлумачує як видові щодо родового терміна *суфіксальна одиниця*, інтерпретуючи його як такий елемент, що «розташований у складі структури слова між коренем та флексією (у словах змінюваних частин мови) або (за відсутності словозміни) між коренем та абсолютним кінцем слова». При цьому обстоювана класифікація суфіксальних елементів описана в розрізі коренезорієнтованого підходу [20, с. 11–12].

Розглядаючи *суфікси* як функційний тип суфіксальних одиниць, Є. Карпіловська виокремлює низку притаманних їм ознак, зокрема: 1) наявність у складі похідних основ незалежно від їх оформленості; 2) здатність передавати частиномовне, категорійне та розрядне значення; 3) розташування в кінцевій позиції основи слова, що є визначальною ознакою для суфіксів [20, с. 29]. Щодо функційного навантаження, то суфікси, будучи активними елементами у процесах словотворення, виконують усі можливі для морфів у слові функції: семантичну, структурну та синтаксичну. На думку Є. Карпіловської, для визначення статусу складників післякореневої частини слова у суфіксальній підсистемі ключовими є їхнє функційне навантаження у структурі слова та характер зв'язку зі спільнокореневими чи структурно подібними словами [20, с. 29].

Спираючись на класифікацію, запропоновану М. Докуллом, Є. Карпіловська систематизує суфікси відповідно до їхньої спроможності зреалізовувати дериваційну функцію трьох основних типів: *транспозиційні суфікси*, які здатні формувати нове частиномовне значення в межах похідного слова, водночас зберігаючи незмінним семантику твірної основи; *мутаційні суфікси*, що створюють нове категорійне або розрядне значення похідного слова, а ці трансформації супроводжуються суттєвими змінами в лексичній семантиці твірної основи, причому частиномовне значення може як змінюватися, так і залишатися незмінним; *модифікаційні суфікси*, які не змінюють ні частиномовного, ні категорійного чи розрядного значення твірного слова, а лише додають до нього нові емоційно-оцінні відтінки [20, с. 33].

Є. Карпіловська, узагальнюючи функційне навантаження суфіксів, зазначає, що такі форманти у складі слова можуть виконувати дериваційну функцію як самостійно, так і в поєднанні з іншими морфемами (префіксами або постфіксом *-ся*), утворюючи так звані *конфікси* (також відомі як *переривчасті афікси*, *циркумфікси* або *парасинтез*). Це вможливило

формування нового деривата не окремим афіксом, а комбінацією афіксів, яка є єдиним дериваційним засобом зі специфічною перерваною структурою та спільним категорійним значенням, що часто відрізняється від значень, які ці афікси можуть виражати окремо [20, с. 82–84]. Термін *конфікс* також закріпився в терміносистемі українського словотвору, однак переважно в академічних працях з дериватології.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, аналіз особливостей розвитку терміноодиниць на означення суфікоподібних елементів є важливим складником у становленні всієї словотвірної терміносистеми української мови. Процес формування цих термінонайменувань має підвалини в мовознавчих працях кінця XIX – початку XX століття. Перші спроби систематизації *наростків* української мови представляли їхню класифікацію за структурно-семантичними особливостями на матеріалі різних частин мови. Також граматисти цього періоду відзначали важливу роль суфікоподібних словотвірних афіксів у дериваційних процесах. Після 1930-х років в українській мовознавчій традиції все активніше утверджується термін *суфікс*. Згодом, під впливом активних процесів інтернаціоналізації, тенденції узгодженості з міжнародною лінгвістичною термінологією відбувається поступове витіснення терміна *наросток*, а офіційної кодифікації набуває його іншомовний відповідник *суфікс*. Окрім терміноодиниці *суфікс*, на позначення посткореневих частин слова в сучасній українській дериватології узвичаївся термін *суфіксоїд*, яким називають структурні елементи, що функціонують на межі між суфіксом й основою. Зазвичай, їхньому поповненню сприяє активне запозичення з інших мов, а також модифікація питомих елементів. Частотне вживання *суфіксоїдів* засвідчує динаміку словотвірних процесів у сучасних глобалізаційних реаліях.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в аналізі впливу мовної політики на формування словотвірної термінології української мови в різні історичні періоди, а також виявлення закономірностей і тенденцій у формуванні новітніх дериваційних терміноодиниць.

Література:

1. Грамматика русского языка / Напис. М. Осадца. Во Львовѣ, 1862. 256 с.
2. Москаленко Н.А. Нарис історії української граматичної термінології. Київ : Рад. школа, 1959. 224 с.
3. Горда О.М. Становлення та розвиток словотвірної термінології в галицьких шкільних граматиках української мови (друга пол. XIX – поч. XX ст.): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Львів, 2016. 353 с.
4. Luts kay M. Grammatica slavo-ruthena: seu vetero-slavicae, et actu in montibus Carpathicis parvo-Russicae, ceu dialecti vigentis lingvae. Budae: Typis Reg. Universitatis Pestiensis, 1830. 176 p.

5. Грамматика русского языка / Яков Головацкий. Львов: Напечатано черенками Института Ставропигіянського, 1849. 224 с.
6. Огоновский О. Грамматика русского языка для школъ среднихъ. Львов, 1889. 288 с.
7. Смаль-Стоцкий С., Гартнер Ф. Руска грамматика. Львів, 1893. 184 с.
8. Верхратський І. Знадобы для пізнання угорско-руських говорів. *Затиски Наукового товариства ім. Шевченка*. 1899. Т. XXVII. С. 1–10.
9. Залозний П. Коротка граматика української мови. Ч. 1. Полтава : Електр. друкарня Г.І. Маркевича, 1906. 68 с.
10. Шерстюк Г. Коротка українська граматика для школи. Ч. 1. Полтава : Український учитель, 1907. 64 с.
11. Тимченко Є. Українська граматика (для III і IV класи шкіл середніх). Київ : Криниця, 1918. 146 с.
12. Сімович В. Грамматика української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці. 2-ге вид. Київ-Ляйпциг : Українська накладня, 1919. 584 с.
13. Курило О. Уваги до сучасної української літературної мови. Київ : Основи, 2008. 303 с.
14. Огієнко І. Наша літературна мова [авт. передм. і ком. М. Тимошик]. Київ : Наша культура і наука, 2011. 351 с.
15. Смаль-Стоцький Р. Примітивний словотвір. Варшава, 1929. 200 с.
16. Тимченко Є. Українська граматика. Київ : Друкарня Т-ва Н.А. Гирич, 1907. Ч. 1. 179 с.
17. Грамматика українського языка. Для двох нижчих класів гімназій та для двохкласних і трьохкласних шкіл. Івана Нечуя-Левіцького. Київ : Друкарня Другої Артїлі, 1913. Ч. I. Етимологія. 165 с.
18. Ковалик І.І. Вчення про словотвір. Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1958. 78 с.
19. Ковалик І.І. Проблеми суфіксальної омонїї та синонїї в сфері іменників слов'янських мов. *Питання слов'янознавства*. Львів, 1962. С. 5–26.
20. Карпіловська Є.А. Суфіксальна підсистема сучасної української літературної мови: будова та реалізація. Київ, 1999. 298 с.
21. Словотвір сучасної української літературної мови. Київ: Наукова думка, 1979. 406 с.
22. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Морфеміка української мови. Київ: Наукова думка, 1987. 211 с.
23. Вакарюк Л.О., Панцьо С.Є. Український словотвір у термінах: словник-довідник. Тернопіль : Джура, 2007. 260 с.

References:

1. Osadca, M. (1862). *Gramatika ruskogo jazyka [Grammar of the Russian language]*. Lvov [in Ukrainian].
2. Moskalenko, N.A. (1959). *Narys istorii ukrainskoi hramatychnoi terminolohii [An outline of the history of Ukrainian grammatical terminology]*. Kyiv : Rad. shkola [in Ukrainian].
3. Horda, O.M. (2016). Stanovlennia ta rozvytok slovotvornoї terminolohii v halytskykh shkilnykh hramatykakh ukrainskoi movy (druha pol. XX – poch. XX st.) [Formation and development of word-forming terminology in Galician school grammars of the Ukrainian language (second half of the 19th – beginning of the 20th century)]. *Candidate's thesis*. Lviv [in Ukrainian].

4. Lutskey, M. (1830). *Grammatica slavo-ruthena: seu vetero-slavicae, et actu in montibus Carpathicis parvo-Russicae, ceu dialecti vigentis linguae*. Budae: Typis Reg. Universitatis Pestiensis [in Latin].
5. Golovackij, Ja. (1849). *Grammatika ruskogo jazyka [Grammar of the Russian language]*. Lvov [in Ukrainian].
6. Ogonovsky, O. (1889). *Hramatyka ruskoho yazyka dlia shkôľ serednykh [Grammar of the Russian language for secondary schools]* Lviv [in Ukrainian].
7. Smal-Stotsky, S., & Gartner, F. (1893). *Ruska hrammatyka [Ruska grammar]* Lviv [in Ukrainian].
8. Verkhratskyi, I. (1899). *Znadoby dlia piznannia uhorsko-ruskykh hovoriv [Tools for learning Ugriic-Ruthenian dialects]*. *Zapysky Naukovoho tovarystva im. Shevchenka – Notes of the Shevchenko Scientific Society*, XXVII, 1–10 [in Ukrainian].
9. Zaloznyi, P. (1906). *Korotka hramatyka ukrainskoi movy [Short grammar of the Ukrainian language]*. Poltava: Elektr. drukarnia H.I. Markevycha [in Ukrainian].
10. Sherstiuk, H. (1907). *Korotka ukrainska hramatyka dlia shkoly [Short Ukrainian grammar for school]*. Poltava : Ukrainskyi uchytel [in Ukrainian].
11. Tymchenko, Ye. (1918). *Ukrainska hramatyka (dlia III i IV klasy shkil serednykh) [Ukrainian grammar (for 3rd and 4th grades of secondary schools)]*. Kyiv : Krynysia [in Ukrainian].
12. Simovych, V. (1919). *Hramatyka ukrainskoi movy dlia samonavchannia ta v dopomohu shkilnii nautsi [Grammar of the Ukrainian language for self-study and to help school science]*. Kyiv-Liaiptsih : Ukrainska nakladnia [in Ukrainian].
13. Kurylo, O. (2008). *Uvahy do suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy [Attention to the modern Ukrainian literary language]*. Kyiv: Osnovy [in Ukrainian].
14. Ohiienko, I. (2011). *Nasha literaturna mova [avt. peredm. i kom. M. Tymoshyk] [Our literary language [author. preface and comm. M. Tymoshik]*. Kyiv : Nasha kultura i nauka [in Ukrainian].
15. Osadtsa, M. (1862). *Hramatyka ruskoho yazyka [Grammar of the Russian language]*. Lviv [in Ukrainian].
16. Tymchenko, E. (1907). *Ukrainska hramatyka [Ukrainian grammar]*. Kyiv: Printing house of N.A. Gyrych [in Ukrainian].
17. Nechuy-Levitsky, I. (1913). *Hramatyka ukrainskoho yazyka. Dlia dvokh nyzhchykh klasiv himnazii ta dlia dvokhklassnykh i trokhklassnykh shkôľ [Grammar of the Ukrainian language. For the two lower grades of gymnasiums and for two- and three-grade schools]*. Kyiv: Printing House of the Second Artel [in Ukrainian].
18. Kovalyk, I. (1958a). *Vchennia pro slovotvir [Doctrine of word formation]*. Lviv: Lviv University Press [in Ukrainian].
19. Kovalyk, I.I. (1962b). *Problemy sufiksanoi omonimii ta synonimii v sferi imennykh slovianskykh mov [Problems of suffixal homonymy and synonymy in the field of nouns of Slavic languages]*. *Pytannia slovianoznavstva – Questions of Slavic Studies*. Lviv, 5–26 [in Ukrainian].
20. Karpilovska, Ye.A. (1999). *Sufiksalna pidsystema suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy: budova ta realizatsiia [Suffix subsystem of modern Ukrainian literary language: structure and implementation]*. Kyiv [in Ukrainian].
21. *Slovotvir suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy [Word-formation of modern Ukrainian literary language]* (1976). Kyiv: Nauk. dumka [in Ukrainian].
22. Bezpoiasko, O.K., & Horodenska, K.H. (1987). *Morfemika ukrainskoi movy [Morphemics of the Ukrainian language]*. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
23. Vakariuk, L.O., & Pantsyo, S.E. (2007). *Ukrainskyi slovotvir u terminakh: slovnyk-dovidnyk [Ukrainian word formation in terms: a dictionary-reference]*. Ternopil: Dzhura [in Ukrainian].